

NÉMET NÉPISMERET

1-4. évfolyam

A magyarországi német nemzetiség számára a nyelv és a kultúra az identitás fenntartásának és megerősödésének alapvető feltétele. A már évtizedek óta érzékelhető előrehaladott asszimilációs folyamat következtében megnőtt a nevelési és oktatási intézmények szerepe a nyelv, a kultúra és az identitás továbbadásában. A nevelés és oktatás feladatai éppen ezért nem korlátozódhatnak csak az ismeretek átadására és a készségek fejlesztésére. Gyakorlati és sokrétűen felhasználható tudásra és képességekre kell törekedni, amelyek egyben feltételei az értékeken alapuló cselekvésnek. Az önmeghatározás, ítélőképesség, a tudomány és művészet iránti nyitottság és a mindenkori személyes adottságok és lehetőségek határain belüli teljesítmény elérése a cél. Ez a feltételrendszer nyit utat a felelősségteljes élet felé.

Az élethosszig tartó tanulás jegyében a magyarországi nemzetiségek legfontosabb oktatáspolitikai célja egy olyan nevelési és oktatási kínálat fenntartása és fejlesztése, amely mindenki számára elérhető és átjárható. A nemzetiség nyelvén felkínált nevelés és oktatás épít arra, hogy a nemzetiséghez tartozók ezzel a lehetőséggel minden életszakaszban élhessenek.

A nyelv magas szintű birtoklása, a helyi nyelvjárások és szokások ápolása, a történelem és a jelen ismerete, mindezek az identitás nélkülözhetetlen részét képezik. Modern világunkban az emberi kapcsolatokon keresztül történő tanulás éppoly fontos, mint a tudás és az információ megszerzése, valamint cselekvési stratégiák kifejlesztése. A hazai nemzetiségek számára ez meghatározó jelentőséggel bír, hiszen két anyanyelv birtokában vannak. Figyelembe kell venni ugyanakkor, hogy a már említett asszimiláció következtében az oktatási intézmények nem építhetnek a tanulók otthonról hozott nyelvi ismereteire. Az oktatás eredményességének érdekében ennek a megváltozott helyzetnek tükröződnie kell a fejlesztendő kompetenciákban és a közműveltségi tartalmakban is.

A tantárgy sajátosságából, hogy a család érték- és hagyománykövetítő szerepét és azok tiszteletét egyre inkább át kell vállalnia, adódnak a célok és feladatok is.

A német nemzetiségi iskolák tanulói először élményszerű helyzetekben találkoznak a legfontosabb hagyományokkal, az életmóddal és a nemzetiség kultúrájával. Ezekre az élményekre építve cselekvés-és projektorientált oktatási formákban a fokozatosság elve alapján szereznek ismereteket a nemzetiség történeleméről, néprajzáról, nyelvéről, irodalmáról és a médiáról.

A tanulók legyenek tájékozottak abban, hogy a hagyományörzés családon kívüli szinterei különböző intézmények és szervezetek.

A német népismeret tantárgy tanulása a tanulók számára lehetővé teszi, hogy toleránsak és nyitottak legyenek a mássággal szemben, amely alkalmassá teszi őket más nemzetiségek és népek elfogadására.

A heti kötelező egy tanítási óra a tizenkét évfolyamon keresztül intenzív és alapos ismeretszerzést és képességfejlesztést tesz lehetővé. Az ismeretanyag más tantárgyakba való integrálása már nem lehetséges, de az azokhoz való kapcsolódást szem előtt kell tartani. A tartalmak magukban rejtik ennek lehetőségét.

A német népismeret tantárgy feladata – identitás-és érték közvetítés – hatással van a módszerek megválasztására. A nyitott oktatási formákban történő tanítás olyan ismeretszerzést biztosít, amely az élménytől a cselekvésen és megértésen át a tapasztalathoz vezet.

E kreatív és cselekvésközpontú feldolgozási formák (Freiarbeit, állomásokon való tanulás, műhelytanítás, múzeumpedagógiai foglalkozások, iskolai projektek) a tanulókat olyan tapasztalatokhoz segítik, amelyekre saját környezetükben már nem tehetnek szert.

A tantárgy a kulcskompetenciák fejlesztése során eléri, hogy a tanulók alkalmassá váljanak önálló projektek lebonyolítására.

3–4. évfolyam

A harmadik és negyedik évfolyam német népismeret tantárgyának tartalma szoros kapcsolatban áll az első két évfolyammal. A különbség abból adódik, hogy ebben az időszakban azok a tanulási és tanítási folyamatok erősödnek, amelyek az iskolai teljesítményhez kötődnek.

A tanulók személyes motiváltságára különös hangsúlyt kell fektetni, ezt szolgálják a nyitott, cselekvésen alapuló oktatási formák. A tapasztaláson keresztüli ismeretszerzés áll a középpontban.

Témakör	Óraszám 3. osztály	Óraszám 4. osztály
Személyes életvitel – Szociális kapcsolatok	4	4
Személyes életvitel – Öltözködés	4	4
Gazdaság, technika, környezet– Tájékozódás saját környezetben	2	2
Társadalmi élet – Életmód	3	3
Társadalmi élet – Ünnepek és ünnepnapok	9	9
Társadalmi élet – Étkezés	3	3
Kulturális élet, média – Zene és tánc	3	3
Kulturális élet, média – Népköltészet, irodalom	3	3
Kulturális élet, média – Csoport- és korosztály-specifikus média	3	3
Politika és társadalom –	2	2

Nemzetiség		
	36	36

3. évfolyam

Témakör	Személyes életvitel–Szociális kapcsolatok	Javasolt óraszám: 4
Tanulási eredmények	Generációk együttélésének ismerete. A családok régi és mai együttélési rendszerének összehasonlítása. A család szerepének felismerése. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régén” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására (család régen és ma) vonatkozó kifejezések helyes használata. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Ismeretek a generációk együttéléséről, a gyermekek kötelességeiről régen és ma. A család mai életének összehasonlítása a múlttal. A szöveg lényegi információinak megnevezése.		
Fogalmak	Szülő, nagyszülő, dédszülő, munkamegosztás, segítség, feladat, arc, haj, ruha.	

Témakör	Személyes életvitel–Öltözködés	Javasolt óraszám: 4
Tanulási eredmények	A gyermekek viseletében korosztálytól függő különbségek felismerése. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régén” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában.		

Egyszerű prezentációs formák alkalmazása. Csecsemők ruházata. Kisgyerekek hétköznapi és ünnepi viselete.	
Fogalmak	Pólya, zokni, harisnya, pacsker, sapka, nadrág, szoknya, virág.

Témakör	Gazdaság, technika, környezet– Tájékozódás saját környezetben	Javasolt óraszám: 2
Tanulási eredmények	A térbeli tájékozódás fejlődése. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régén” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása.		
Fogalmak	Utca, dűlő, templom, iskola, temető, kálvária.	

Témakör	Társadalmi élet–Életmód	Javasolt óraszám: 3
Tanulási eredmények	Gyógyításra alkalmazott eszközök és használatuk ismerete. Néhány népi gyógymód gyakorlati alkalmazása. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régén” és „ma” közötti különbségek felismerése. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Tapasztaláson alapuló és cselekvésközpontú tanulás. Gyógyításra alkalmas növények, állati eredetű anyagok, tárgyak. Népi gyógymód. Hiedelemvilág. Mondókák, ráolvasók.		
Fogalmak	Csalán, kamilla, borogatás, tea, főzés, kenés, zsír, csepegtetés.	

Témakör	Társadalmi élet–Ünnepek és ünnepnapok	Javasolt óraszám: 9
Tanulási	A naptári év és a családi ünnepkör néhány hagyományának	

eredmények	<p>megismertetése. Karácsonyi ünnepkör hagyományainak ismerete. Húsvéti ünnepkör hagyományainak ismerete. Elszóáldozás hagyományainak ismerete. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.</p>
Fejlesztési feladatok/Ismeretek	
<p>A „régén” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. A karácsonyi ünnepkör: Advent, Mikulás, Barbaranap, Karácsony. Vízkereszt. Farsang. Húsvéti ünnepkör: Böjt, Nagyhét. Böjti ételek.</p>	
Fogalmak	Hajnali mise, jeles nap, védőszent, aszalt gyümölcs, ostya, áldozás, gyertya.

Témakör	Társadalmi élet–Étkezés	Javasolt óraszám: 3
Tanulási eredmények	<p>A konyha és eszközeinek, illetve a hagyományos ételek jellemzőinek ismerete. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.</p>	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
<p>A „régén” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. Konyhai eszközök. Hagyományos ételek. Életbölcsségek falvédőkön.</p>		
Fogalmak	Nudli, gombóc, káposzta, bab, fakanál, sodrófa, tál, lábos, falvédő.	

Témakör	Kulturális élet, média–Zene és tánc	Javasolt óraszám: 3
Tanulási eredmények	<p>A korosztálynak megfelelő táncmotívumok ismerete. Ritmusérzék, mozgáskultúra fejlődése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.</p>	

	Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.
Fejlesztési feladatok/Ismeretek	
<p>A „régén” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Hagyományos néptáncok. Népdalok. Dalos körjátékok.</p>	
Fogalmak	Polka, hétlépés, versszak, dallam, lassú, gyors.

Témakör	Kulturális élet, média–Népköltészet, irodalom	Javasolt óraszám: 3
Tanulási eredmények	<p>Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek ismerete. Szövegértés fejlődése. Az előadói képesség fejlődése. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi értékek irányított gyűjtése.</p>	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
<p>A „régén” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. Közmondások, időjóslatok versek, mesék, mondák. Magyarországi német szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései például: Edina Rieder-Erdőfy: Kinderstimmen Igele-Bigele (Gyermekantológia) Michelisz József: Zauberhut Koch Valéria: Időfa Arnold Krisztina: Wolki und ihre Freunde http://mek.oszk.hu/08800/08816/08816.pdf</p>		
Fogalmak	Közmondás, monda, szerző, költő, író.	

Témakör	Kulturális élet, média–Csoport- és korosztály-specifikus média	Javasolt óraszám: 3
Tanulási eredmények	<p>A korosztálynak megfelelő nyomtatott és elektronikus média ismerete. A médiatudatosság fejlődése. Szövegértés fejlődése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.</p>	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		

<p>A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Szövegek lényegi információinak kiemelése. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. A magyarországi német televízió gyermekműsorai. A Neue Zeitung gyermekeknek szóló mellékletének olvasása.</p>	
Fogalmak	Újság, adás, cikk, rejtvény, felvétel.

Témakör	Politika és társadalom–Nemzetiség	Javasolt óraszám: 2
Tanulási eredmények	<p>A német népcsoport jelenlétének felismerése egy település életében. Kommunikáció fejlődése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.</p>	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
<p>A „régén” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A település történetének játékos felfedezése. A település nemzetiségi összetételének megismerése. Kommunikatív szituációkban egyszerű nyelvi eszközökkel részt venni. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Személyes tapasztalatszerzés, szóbeli beszámoló. Egyszerű prezentációs formák alkalmazása.</p>		
Fogalmak	Település, történelem, nemzetiség, népcsoport, lakosság.	

A továbbhaladás feltételei:

A tanulóknak legyenek alapvető ismereteik a tárgyalt témakörökben (család, öltözködés, étkezés, népi gyógymódok, ünnepek). A tárgyalt témakörökben tudjanak különbségeket megfogalmazni a „múlt” és „jelen” között. Saját élményeikről tudjanak beszámolni. Minden műfajban tudjanak egy művet szabadon előadni vagy annak tartalmát elmesélni.